

Агуулга

1. Төслийн танилцуулга.....	3
2. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, нийгэм-эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга.....	9
2.1. Уур амьсгал	9
2.2. Хур тунадас	10
2.3. Салхи	10
2.4 . Геологийн тогтоц ба геоморфологи	11
2.5 . Гадаргын ус	12
2.6 . Хөрсөн бүрхэвч	12
2.7 . Ургамлын нөмрөг	12
3.Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилт, хамрах хүрээ.....	13
4.Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт	14
5.Нөхөн сэргээлт, орчны тохиожолтын төлөвлөгөө	18
6.Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	19
7.Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	21
8.Түүх соёлын өвийг хамгаалах, арга хэмжээний төлөвлөгөө	21
9.Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	22
10.Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт	25
11.Орчны хяналт шинжилгээний төлөвлөгөөний биелэлт.....	27
12.Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний биелэлт	28
1.Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний биелэлт	30

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн солбицол.....	3
Хүснэгт 2. Ашиглалтын технологи	4
Хүснэгт 3. Уурхайн ажиллах горим	5
Хүснэгт 4. Хөрсний овоолгын төлөвлөлт.....	6
Хүснэгт 5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт.....	14
Хүснэгт 6. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	18
Хүснэгт 7. 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн хүснэгт.....	31

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. Төслийн талбайн байршил.....	3
Зураг 2. Баяжуулах технологийн схем.....	8
Зураг 3. Дархан-Уул аймгийн агаарын дундаж температур /2021-2024 он/	9
Зураг 4. Агаарын харьцангуй чийгшил 2021-2024 он.....	10
Зураг 5. Салхины хурд сарын дунджаар /2021-2024 он/	10

1. ТӨСЛИЙН ТАНИЛЦУУЛГА

Төсөл хэрэгжүүлэгч: “Хотол даян” ХХК

Төслийн нэр: Хуурай чулуутын алтны шороон орд

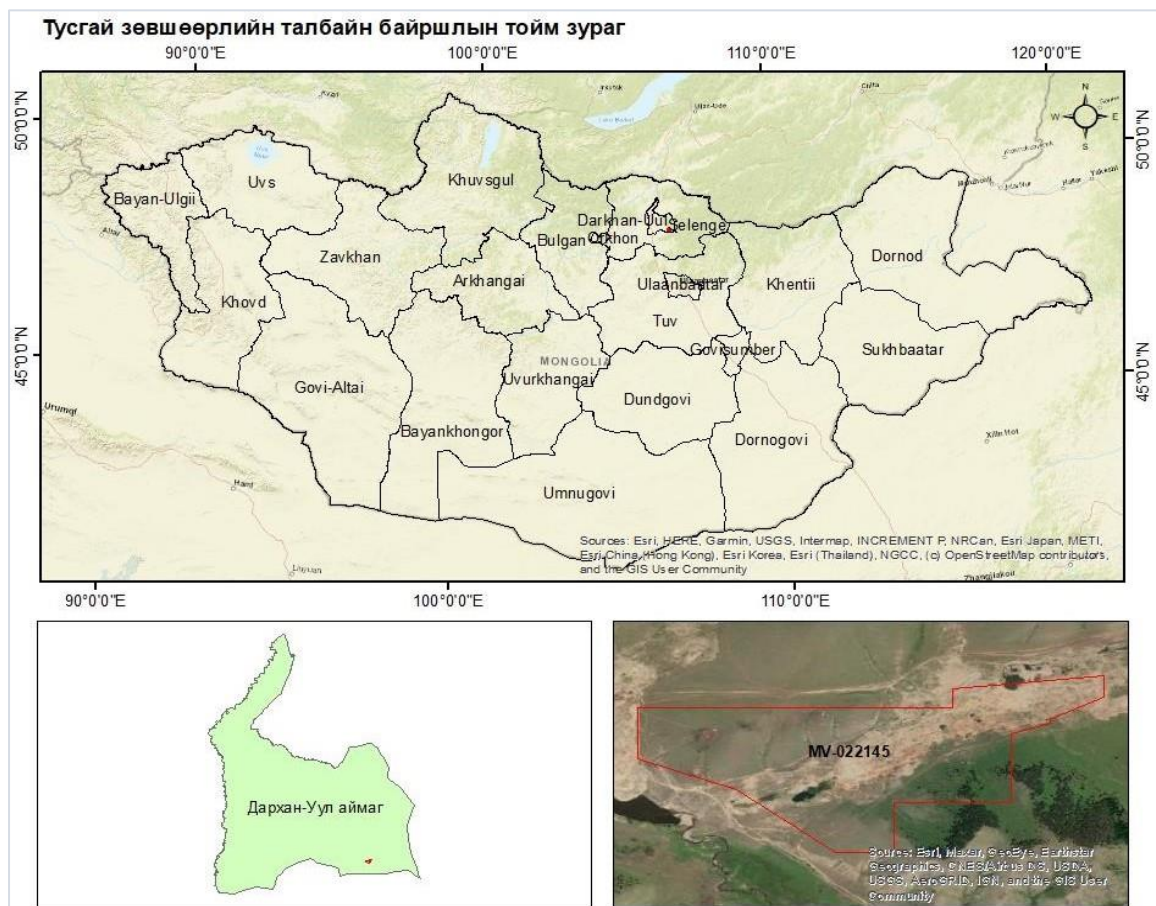
Регистрийн дугаар: 4143817

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг:

Төслийн байршил: Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дахь Хуурай чулуутын алтны шороон ордын доод хэсэг нь Улаанбаатар хотоос 150 орчим км, Дархан-Уул аймгаас зүүн урагш 55 км, Шарын голын нүүрсний уурхайгаас 10 км зайд байрлана. MV-022145 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбай нь М-48-106 дээр байрлана.

Хүснэгт 1. Төслийн талбайн солбицол

Д/д	өргөрөг			Уртраг			Д/д	өргөрөг			уртраг		
	град	мин	сек	град	мин	сек		град	мин	сек	град	мин	сек
1	106	35	13.22	49	13	19.42	10	106	33	55.26	49	13	25
2	106	35	13.22	49	13	19.42	11	106	33	55.26	49	13	13.91
3	106	35	21.32	49	13	21.59	12	106	34	3.32	49	13	11.34
4	106	35	21.21	49	13	21.99	13	106	34	15.89	49	13	7.32
5	106	35	21.1	49	13	22.4	14	106	34	17.34	49	13	6.38
6	106	35	32.53	49	13	27.16	15	106	34	36.51	49	12	53.92
7	106	35	32.53	49	13	31.71	16	106	34	48.65	49	12	53.92
8	106	35	35.1	49	13	28.88	17	106	34	48.65	49	13	4.5
9	106	35	35.1	49	13	25	18	106	35	13.22	49	13	4.5

Зураг 1. Төслийн талбайн байршил

Хайгуулын ажлын үр дүнгээр ордын хэмжээнд бодитой В зэрэглэлийн 7-н блокод 60.98 мян.м3 элсэнд 316.68 мг/м3 дундаж агуулгатай шлихээр 19.31 кг, химийн цэврээр 16.92 кг алтны нөөц, боломжтой С зэрэглэлийн 4-н блокод 26.63 мян.м3 элсэнд 305.2 мг/м3 дундаж агуулгатай шлихээр 7.67 кг, химийн цэврээр 6.72 кг алтны нөөц, нийт бодитой болон боломжтой зэрэглэлээр 87.61 мян.м3 элсэнд 313.19 мг/м3 дундаж агуулгатай шлихээр 26.98 кг, химийн цэврээр 23.64 кг алтны нөөцийг тооцжээ.

2025 ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨЛТ

Ил уурхайн ашиглалтын технологи, ажиллах горим

“Хуурай чулуут”-ын алтны шороон ордын доод хэсэг нь хөндий дагаж, зүүн хойшоо сунаж тогтсон, зөрөлт, зөрөлт-шилжилт хагарлаар зааглагдаж шаталсан байдалтай доош суусан, тууз хэлбэрийн блок үүсгэнэ. Алтны шороон орд суналын дагуу 520 м (доод)-545 м (дээд) хүрэх ба өргөн нь 45-100 м байна. Уг орд нь дээд, доод 2 давхаргаас бүрдэх бөгөөд дээд давхраас нь 6 блок, доод давхраас нь 5 блоктой. “Хуурай чулуут”-ын орд нь геологи структурын тогтцын хувьд нийлмэл, хүдрийн биеийн ашигт давхарга тууз хэлбэрийн энгийн тогтоцтой, алтны доод (доош суусан) ба дээд (дээш өргөгдсөн) давхарга, зөрөлт, ашигт давхарга харьцангуй зузаан зэргийг харгалзан үзэж III-р бүлгийн алтны шороон ордын шаардлагад нийцсэн гэж үзээд ордыг III-р бүлгийн ордод хамааруулсан байна. Хучаас хөрсний хамгийн зузаан нь хэсэг нь С-1 блокт 10.4 м, ашигт давхаргын хамгийн зузаан нь С- 2/1 блокт 2.13 метрээр тус тус тооцсон байна.

Ордын алт агуулсан элс, хөрсний зузаан, газарзүйн байрлал, хөрсний чулуулгийн шинж чанар зэргээс хамааруулан 2025 оны ашиглалтын жилд авто тээвэртэй, дотоод овоолготой ашиглалтын системийг хослуулж ашиглана.

Хүснэгт 2. Ашиглалтын технологи

Технологи	Үндсэн ажил	Технологийн процессууд
Тээвэртэй, дотоод овоолготой ашиглалтын технологи	1. Шимт хөрс хуулалт	1.1. Ухаж түрэх
	2. Хөрс хуулалт	2.1. Ухаж түрэх 2.2. Ухаж ачих 2.3. Тээвэрлэх 2.4. Овоолох
	3. Элс олборлолт	3.1. Ухаж ачих 3.2. Тээвэрлэх 3.3. Овоолох (агуулахад хураах)

Ажиллах горим

Уурхай нь улирлын чанартай ажиллах бөгөөд баяр ёслолын болон амралтын үед ажилчдын амрах хугацааг МУ-ын “Хөдөлмөрийн тухай” хуулийн дагуу болон уурхайн даргын тушаалаар зохицуулна. Мөн бүс нутгийн цаг агаарын онцлог, уул тээврийн тоног төхөөрөмжүүдийн ажлын бэлэн байдал, тэдгээрийн техникийн нөхцөл боломжуудаас хамааран 2025 онд ажиллах хоногийн тоог тооцож хүснэгтээр үзүүлжээ. Уурхай нь улирлын чанартай ажиллах тул 2025 онд 7-р сарын 1-ээс эхлэн бэлтгэл ажлыг хангаж, 7-10-р сарыг дуустал хугацаанд

бэлтгэл ажил, амралт, баяр ёслол, засвар үйлчилгээний сул зогсолтоо тооцоод нийт 108 хоногийн хугацаанд ажиллахаар тооцоолов.

Хүснэгт 3. Уурхайн ажиллах горим

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Календарь цаг
2025 онд			
1	Ээлжийн үргэлжлэх хугацаа	цаг	10
2	Хоног дахь ээлжийн тоо	ээлж/хон	2
3	Жилд ажиллах хоногийн тоо	хоног/жил	108
4	Жилд ажиллах ээлжийн тоо	ээлж/жил	216
5	Жилийн календарь цаг	цаг/жил	2160

Ил уурхайн хүчин чадал, техник-технологи

Ил уурхайн хүчин чадал. 2025 оны 7-р сард уурхайн бэлтгэл ажлыг хангаж, уурхайд компанид байгаа техник, тоног төхөөрөмжүүдийг үргэлжлүүлэн ашиглах бөгөөд ордын үлдсэн нөөц болох 47.94 мян.м3 алттай элсийг олборлон баяжуулах хүчин чадалтайгаар ажиллана. Мөн тухайн онд хаалт нөхөн сэргээлтийн ажлыг хэрэгжүүлэх боломжгүй байна.

Ил уурхайн үндсэн техник, тоног төхөөрөмж. Төсөл хэрэгжүүлэгч нь уурхайг өөрт байгаа техник, тоног төхөөрөмжүүдэд тулгуурлан ашиглах бөгөөд тэдгээр тоног төхөөрөмжүүдэд тулгуурлан 2025 оны бүтээлийн тооцоог гүйцэтгэв.

Уурхайн уулын ажлын төлөвлөлтөөр 2025 онд 399.67 мян.м3 уулын цулыг уурхайгаас олборлоно. Одоогоор компанийн эзэмшилд VOLVO 460 маркийн 1 ш экскаватор, Hyundai R2900 маркийн 1 ш экскаватор, Weichai маркийн 70 тн даацтай 4 ш автосамосвал, Shantui SD-13 маркийн бульдозер 1 ш, ZI-50 маркийн утгуурт ачигч 1 ш зэрэг үндсэн техник тоног төхөөрөмжүүд бэлэн байна. Эдгээр тоног төхөөрөмж нь төлөвлөж буй ил уурхайн хүчин чадлыг бүрэн хангана. Хөрсний овоолго байгуулах, элсний овоолго түрэх, эфель гааль, шлам хураах бусад туслах ажилд, Shantui SD-13 бульдозер болон XCMG ZI-50 маркийн утгуурт ачигч ажиллана.

2025 оны уулын ажлын төлөвлөгөө

Уурхайн бэлтгэл ажил 2025 оны 07-р сарын 1-ээс эхлэх бөгөөд бэлтгэл ажлын хүрээнд техник тоног төхөөрөмжийн бэлэн байдлыг хангах, зарим шаардлагатай засвар үйлчилгээний ажлууд хийгдэнэ.

Ашиглалтын хоёр дахь жил буюу 2025 онд ордын Дээд, доод давхаргын С-1, В-1, В-2, В-3, В-4, С-2, С-1/1 гэсэн блокууд дээр ажиллахаар төлөвлөв. Дээрх блокуудаас нийтдээ 2025 онд

351.73 мян.м3 /сийрэгжилт тооцсоноор 404.5 мян.м3/ хөрсийг дотоод овоолгод хураана. Мөн баяжуулах төхөөрөмж энэ оны 7 сараас ажиллаж эхлэх бөгөөд тухайн жилд 47.94 мян.м3 элс угааж баяжуулна.

Олборлолтын процесс

Ил уурхайн үндсэн үйл ажиллагаа нь уурхайн хөрс хуулалт, олборлолт, овоолго байгуулах болон туслах ажлуудыг иж бүрнээр нь аюул осолгүй, эдийн засгийн үр ашигтай явуулах, зорилгод бүтээлийг хангах ёстой.

Уурхайд дараах процессууд явагдана:

Өнгөн хөрсийг түрэх

Хөрс болон алт агуулсан элсийг түрэх, ухаж ачих, тээвэрлэх

Овоолго үүсгэх

Хөрс хуулалтын ажилд VOLVO 460 маркийн экскаватор, элс олборлолтын ажлыг Hyundai R2900 маркийн экскаватор болон 70 тн даацтай Weichai автосмосвалын хослолоор гүйцэтгэнэ.

Автосамосвалын тооцоо. Уурхайд хөрс болон элс тээвэрлэлтийн ажил нь авто тээврээр хийгдэнэ. Уурхайгаас гарах хөрсийг тээврийн зай хамгийн бага, техникийн нөхөн сэргээлт хийхэд хялбар байх зэрэг нөхцөлүүдийн үндэслэн дотоод овоолгод хураана. 2025 онд хөрс

тээврийн зай 0.6 км, элс тээврийн зай 0.8 км байна. Тээврийн ажилд автосамосвалын ачаатай /элс/ явах дундаж хурд 20 км/цаг, хоосон явах дундаж хурд 30 км/цаг ба хөрс тээвэрлэх үед ачаатай явах хурд 18 км/цаг, хоосон үед 25 км/цаг байна.

уурхайн хөрсний тээвэрлэлтэд БНХАУ-ын 70 тн даацтай автосамосвал 2 ш, элс тээвэрлэлтэнд 1 ш автосамосвал байхад хангалттай харагдаж байна.

Бульдозерын тооцоо. Тус уурхайн хэмжээнд шимт хөрсийг хуулах, дотоод овоолго байгуулах, ажлын талбайг засах, нөхөн сэргээлтийн ажил хийх, ашигт малтмалын давхаргын ул, таазны цэвэрлэгээ хийх зэрэгт бульдозер ашиглах бөгөөд эдгээр ажилд SD-13 маркийн бульдозер ажиллуулахаар тооцлоо.

Хөрсний овоолго. Хөрсний гадаад овоолгыг уурхай хажууд буцааж дүүргэхэд хялбар байх техникийн шийдлийг харгалзан байршуулна. 2025 оны ашиглалтын жилд уурхайн дээд доод давхаргаас гарсан 351.7 мян.м3 /сийрэгжээгүй/ хөрсийг дотоод овоолгод хураахаар төлөвлөв.

Хүснэгт 4. Хөрсний овоолгын төлөвлөлт

№	Ашиглалтын жил	Хэмжих нэгж	Хуулах хөрс	Сийрэгжилт тооцсон
1	2025 нд	мян.м3	351.73	404.5

Элсний түр овоолго. Энэ жилд дунджаар 47.9 мян.м3 элс олборлоно. Уурхайгаас олборлох элсийг уурхайн хажууд байрлах баяжуулах үйлдвэрийн дэргэд түр агуулахад хураан ZI-50 маркийн утгуурт ачигчаар баяжуулах төхөөрөмжийг тэжээнэ.

Замын ашиглалт, үйлчилгээний процесс

Зам засвар, ашиглалт, үйлчилгээний ажилд зам тэгшлэх, замын бартаа саадыг арилгах, замын эвдрэлийг засах, халтиргаа гулгаа үүсэхээс хамгаалж зам дээр элс, давс цацах, цас мөс арилгах, замыг цас бороо болон шар усны үерээс хамгаалах, зам усалгаа тоос дарах зэрэг ажлууд орно.

Уурхайн бусад тээвэр. Ил уурхайн замыг байнга хянах ба засаж тэгшлэх, цэвэрлэх, тоос дарах ажиллагааг гүйцэтгэнэ. Эдгээр ажилд компанид байгаа усалгааны машин, XCMG ZI-50 утгуурт ачигч зэрэг тоног төхөөрөмжийг ашиглана. Ил уурхайн тоног төхөөрөмжүүд нь ээлжид 0.5-1 тн түлш хэрэглэнэ. Тоног төхөөрөмжүүдийг түлшээр хангах 3 тн даацтай түлш цэнэглэгч автомашин ажиллана. Уурхайд ажиллах инженер техникийн ажилчдын ашиглах жийп машин 2 ширхэг байна.

БАЯЖУУЛАЛТЫН ТЕХНОЛОГИ

“Хуурай чулуут”-ын алтны шороон ордын алт агуулсан элснээс 2021 онд 260 кг сорьцонд “Геологийн төв лаборатори” ТӨҮГ-ын лабораторид технологийн туршилт шинжилгээ гүйцэтгэсэн байна.

Туршилт шинжилгээний ажлын хүрээнд дараах ажлууд хийгдсэн байна. Үүнд: Эрдсийн найрлагын нарийвчилсан судалгаа, Гравитацын баяжигдах чанарын туршилт шинжилгээ, дүгнэлт; тухайн орд газрын хэсгээс авсан технологийн сорьц

дээжийг гравитацийн аргаар баяжуулах технологийн схемийг боловсруулан алт агуулсан баяжмал ялгах туршилт шинжилгээг явуулсан байна

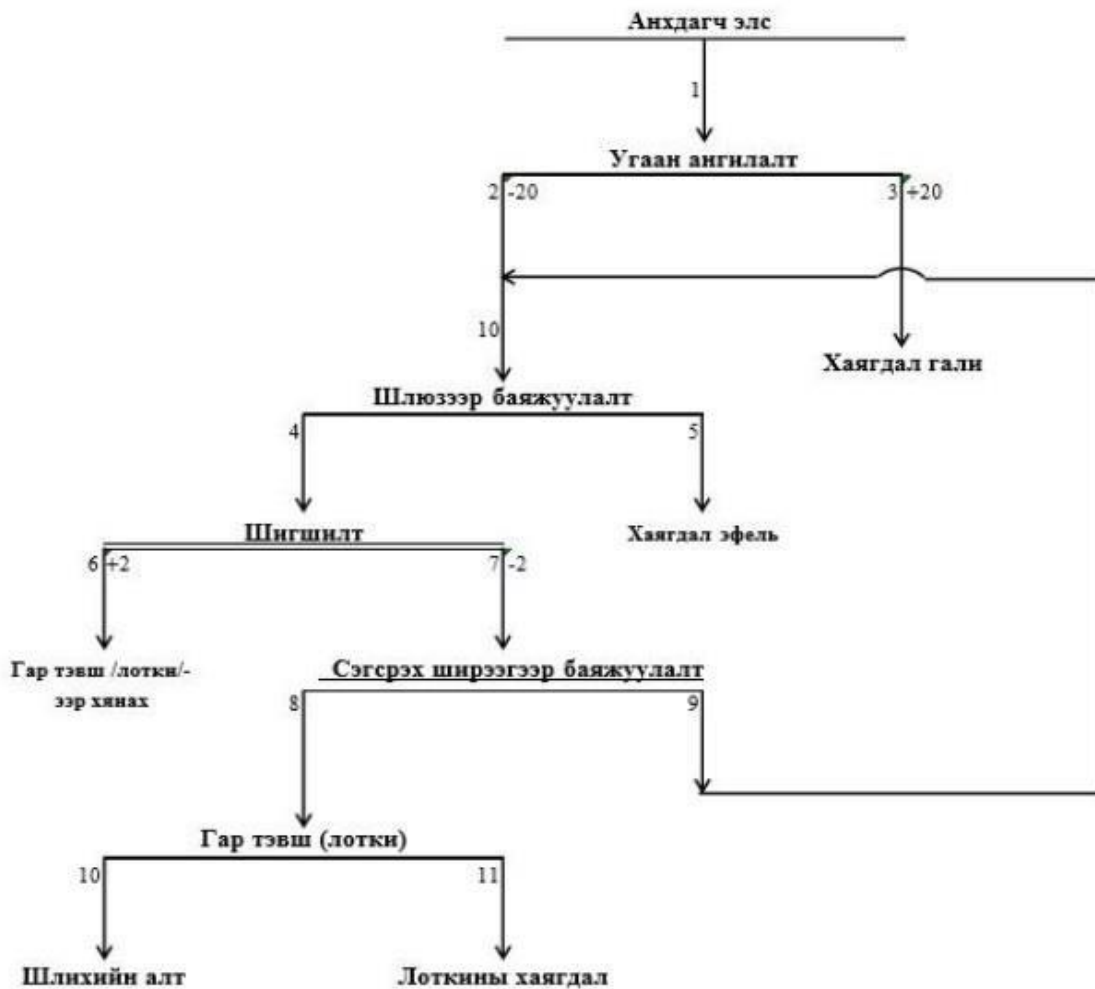
Баяжуулах хэсгийн технологи схем, бүтээгдэхүүн гаргалт

Шороон ордын алт баяжуулах үндсэн технологи нь уг ордын эрдсийн бүрэлдэхүүний онцлог, угаагдах шинж чанарт тохирсон технологийн горимыг сонгож авдаг. Тухайн ордын онцлогт тохирсон технологи нь алт агуулагч чулуулгийн найрлага, бүтэц, угаагдах шинж чанар, материалын ширхэглэлийн хэмжээ, тоосонцор алтны эзлэх хувь, агуулга, хэлбэр хэмжээ, шигшүүрийн нүхний диаметр, металл хуримтлал, технологийн ус, хатуу шингэний харьцаа, насосын даралт, усны эрчим зэрэг хүчин зүйлээс ихээхэн хамаардаг.

Элс угаан задлалт: “Хуурай чулуут”-ын алтны шороон ордын алт агуулагч элс нь угаагдах шинж чанарын хувьд хялбар угаагдах ангилалд багтаж байгаа учир угаан задлах ажиллагааг скруббер ашиглан гүйцэтгэнэ. Ингэснээр алт агуулагч элсийг сайтар угаан задалж баяжуулалтад оруулахад бэлэн болгоно. Скруббер нь +20мм-ийн ангиллыг галийн овоолгод хураана. Харин -20мм –ийн ангиллын элсийг шлюзэд тэжээнэ.

Элс угаан баяжуулалт: -20мм-ийн ширхэглэлтэй элсийг нам дүүргэлтийн гидро шлюзээр баяжуулна. Энд том ширхэгтэй алт суух бөгөөд нам дүүргэлтийн шлюзийн баяжмал нь харьцангуй их хэмжээний элстэй байх учир алт агуулсан баяжмалыг зориулалтын саванд хийж гүйцээн баяжуулах цехэд авчирч баяжуулна. Хаягдал нь хаягдлын санд урсан орж тунана. Гүйцээн баяжуулахад ирсэн баяжмалыг шигшин, -2.0 мм ангиллын бүтээгдэхүүнийг сэгсрэх ширээгээр баяжуулах ба +2.0 мм ангиллын бүтээгдэхүүн болон ширээний баяжмалыг гар тэвшээр баяжуулан соронзон ялгагчаар ялгаж хатаагаад гар аргаар үлээнэ.

Хаягдлын сан: Скрубберээс гарсан +20мм-ийн ангиллыг галийн овоолгод хураах бөгөөд нам дүүргэлтийн шлюзийн хаягдлыг хаягдлын санд хураана. Хаягдлын санд тунаж цэвэршсэн ус эргэлтийн усан санд өөрийн урсгалаар урсан орно. Эргэлтийн усан санд хуримтлагдсан усыг технологийн процесст эргүүлэн ашиглана.

Зураг 2. Баяжуулах технологийн схем

Хаягдлын далан. Ордын 2025 оны ашиглалтын жилд баяжуулах цехээс 47.87 мян.м³ эфел, гаалийн хаягдал гарах ба үүнийг уурхайн ашиглагдсан орон зайд нөхөн дүүргэлт хийж нөхөн сэргээх боломжтой байна. Хаягдлын агуулга 21.5 мг/м³. Хуурайн чулуутын алтны шороон ордын элсийг усаар задлахад гарах шламын тунах хурд хурдан, шаврын агууламж нь харьцангуй бага тул одоо ашиглаж байгаа нэг нууртай хаягдлын технологийг үргэлжлүүлэн ашиглана. Хаягдлын сангийн багтаамж нь ойролцоогоор 8600 м³ байна. Цэвэр усны сангийн хэмжээ 5900 м³ байна. Баяжуулах үйлдвэрт зарцуулах нэмэлт цэвэр усны хэрэглээг Шарын голоос татан хангахаар төлөвлөв.

Ундны усан хангамж. Уурхай нь улирлын чанартай ажиллах ба уурхайн хотхонд байнга 32 хүн ажиллаж амьдарна. Оршин суугч нэг хүний хоногийн усны хэрэглээг Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдрийн А/301 дугаар тушаалын 12 дугаар хавсралтаар нэг ажилчны ээлжид буюу ажлын байранд хэрэглэх халуун болон хүйтэн усны хэрэглээ 20-200л/хон байна. Хоногт зарцуулагдах хэрэглээний усны 1 хүнд оногдох хэмжээ дунджаар 25 л гэж үзвэл, нийт хэмжээ 800 л буюу 0.8 м³/хон (0.01 л/сек) болно. Унд ахуйн усны хэрэгцээг тусгай зөвшөөрлийн талбайн баруун талд залгаа талбайд байх худгаас хангана. Гүний худгийн усны ундарга нь 3.7 л/сек бөгөөд ахуйн усны хэрэгцээг бүрэн хангах боломжтой байна.

2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

2.1. Уур амьсгал

Дархан-Уул аймгийн цаг уурын онцлогийг авч үзвэл эх газрын эрс тэс уур амьсгал зонхилох ба энэ нь хоногийн болон улирлын агаарын температурын хэлбэлзэл ихтэй, жилийн хур тунадасны хувиарлалт харилцан адилгүй, агаарын хуурайшилт ихтэй, урт хүйтэн өвөл болдог зэргээр тайлбарлагдана. Олон жилийн дундажаар жилийн агаарын дундаж температур 1-р сард -24.1 хэм, 7-р сард $+20.4$ хэм хүрдэг. Жилийн дундаж хэм -0.6 . Өвөлдөө $-25-30$ хэм хүйтэрч, зундаа $+30-35$ хэм хүртэл халдаг. Хур тунадас ихтэй, жилийн хур тунадасны нийлбэр олон жилийн дундажаар 302.0 мм хүрэх ба түүний ихэнх нь $/288.1\text{мм}/$ IY-X саруудад хур борооны хэлбэрээр унадаг. Судалгаа явуулсан жилд агаарын температур олон жилийн дунджын орчим, харин хур тунадас олон жилийн дунджаас арай ахиу байлаа. Дархан сум нь Хангай, ойт хээрийн бүст Хараа, Ерөө голын сав газарт далайн төвшнөөс дээш $700-1000$ метрт өргөгдсөн, цаг уурын эрс тэс уур амьсгалтай, өвөл зуны улиралд нэмэх хасах 38 хэм хүрдэг. Жилд дундажаар 256 мм хур тунадас унадаг.

Агаарын температур

Дархан-Уул аймгийн агаарын жилийн дундаж температур 2021-2024 оны хугацаанд 0.35 хэм, 1-р сарын дундаж -21 хэм, 7-р сарын дундаж 16.06 хэм орчим байжээ. Тус нутагт дулааны улирал 5-р сараас 10-р сарын эх хүртэл, хүйтний улирал 11 сараас 4 сар хүртэл үргэлжилнэ.

Доорх жилүүдэд хамгийн хүйтэн өдөр 2023 оны 1 сарын 23-нд -42.1 хэмтэй байсан бол хамгийн халуун өдөр 2023 оны 07 сарын 30-нд $+34.5$ градустай байжээ.

Их хүйтэн өдөр $20-30$, их халуун өдөр $10-20$ байх магадлалтай. Хүйтрэлгүй үеийн үргэлжлэх хугацаа $90-110$ өдөр. Хаврын цочир хүйтрэл 5-р сарын 27-ноос 6-р сарын 1, хамгийн эрт 5-р сарын 18, хамгийн хожуу нь 6-р сарын 5-нд тохиолдоно. Намрын анхны дундаж хүйтрэлт 9-р сарын 4, намрын анхны хамгийн эрт хүйтрэлт 9-р сарын 2-нд, хожуу нь 9-р сарын 29-нд болно.

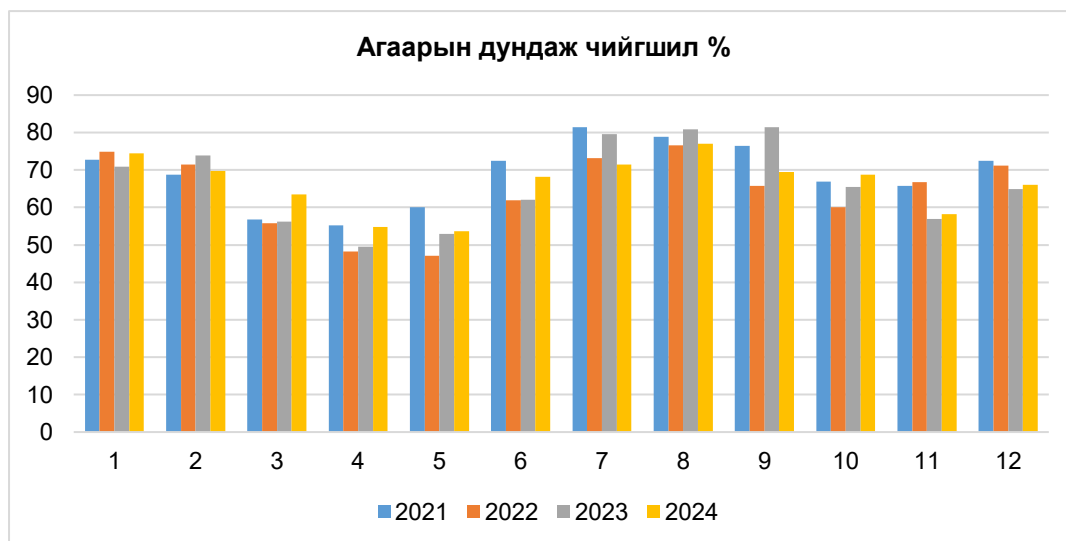

Зураг 3. Дархан-Уул аймгийн агаарын дундаж температур /2021-2024 он/

Судалгааны жилүүдээс сарын дунджаар 2024 оны 7-р сарын дундаж температур 21.1 хамгийн өндөр температуртай, 2021 оны 1-р сард дундаж температур -22.35 хэмтэй хамгийн хүйтэн сар байжээ.

2.2. Хур тунадас

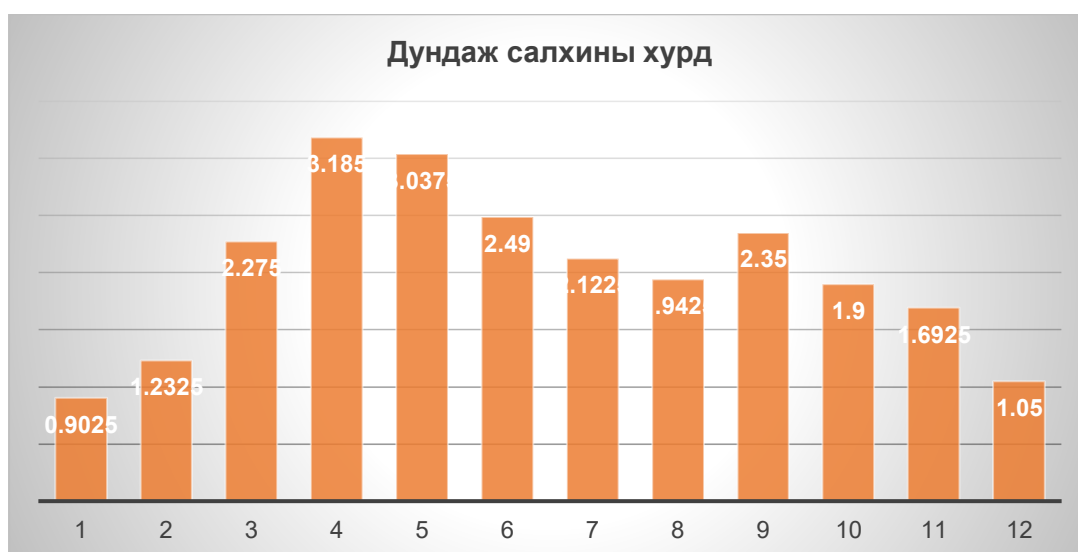
Жилийн дундаж агаарын харьцангуй чийг 66.47% байна. Өвлийн улиралд агаарын харьцангуй чийг хамгийн их утгадаа хүрч 60-74.9%, зуны улиралд 2 дахь их утга нь ажиглагдаж 61-80.8%, хавар, намрын улиралд бага утга нь ажиглагдаж 44-56% хүрч буурдаг байна.

Зураг 4. Агаарын харьцангуй чийгшил 2021-2024 он

2.3. Салхи

Салхи ихэвчлэн баруун хойд чиглэлтэй бөгөөд жилийн дундаж хурд 3.5-4.0 м/с, саруудын хамгийн их хурд 5, 4-р сард оногдох бөгөөд 5.3 м/с-ээс дээш байна.

Зураг 5. Салхины хурд сарын дунджаар /2021-2024 он/

Дархан-Уул аймгийн хувьд салхины хурд хамгийн өндөр үе 4-р сар бөгөөд судалгааны жилүүдийн дундаж хурд 3.2м/с, салхины хурд 1-р сард хамгийн бага буюу дундаж хурд нь 0.9м/с байжээ.

Сүүлийн 5 жилд салхины хурд хамгийн өндөр үе нь 2021 оны 4 сард 3.6м/с хүрч байжээ. Жилийн 12,1,2-р саруудад салхины хурд бага байдаг бөгөөд тухайн жилүүдээс 2021 оны 1,12-р саруудад 0.9м/с байж хамгийн бага байжээ.

2.4. Геологийн тогтоц ба геоморфологи

“Хотол даян” ХХК-ийн алтны шороон ордыг ашиглах төслийн талбай оршиж буй дүүрэгт дунд кембри-доод ордовикийн насны Хараагийн серийн тунамал- хувирмал чулуулаг болон дээд дөрөвдөгч-орчин үеийн насны аллювийн, делюви-пролювийн гаралтай сэвсгэр хурдас чулуулгууд тархсан байх бөгөөд эдгээр хурдас чулуулгийн талаархи судалгааг олон эрдэмтэн судлаачид болох А.А.Кулеш 1962, Ж.Жамбаа, А.Ботезату 1970, П.Баатар, Г.И.Хубальдигов 1972, В.М.Якимов 1971 зэрэг 1:200000-ын болон А.Кампе 1968, Б.Пүрэвсүрэн, Н.Н.Кузнецов 1986-1990, Б.Батром, С.Төмөр 1989-1991 зэрэг 1:50 000-ын масштабын геологийн зураглалын ажлуудаар нарийвчлан судалсан байна.

Гүний чулуулаг

Талбайд тархсан гүний чулуулгийн геологи-структурын байршил, давхарга зүйн хурдастай болон өөр хоорондоо харьцсан хил заагийн харьцаа петрограф, петрохимийн онцлог шинжүүдэд тулгуурлан дараах бүрдлүүдийг ялгасан байна. Үүнд:

-Дунд хожуу ордовикийн Бороо гол бүрдэл

-Түрүү девоны интрузив бүрдэл

Эдгээр гүний бүрдлүүдээс гадна бага гүний доод девоны зуунмод субвулкан бүрдлийг ялган зурагласан онцлогтой гэж үзжээ.

Дунд хожуу ордовикийн бороо гол бүрдэл (v-δ-γδO_{2-3b}) Хараа голын зүүн хажуу болон талбайгаас баруун, баруун хойш тархсан уг бүрдлийн чулуулгийг Д.Бямбаа, Л.Баатар, Д.Гомбодорж нарын хийсэн геологийн 1:200 000-ны харьцлын зураглалын ажлаар 1951 онд А.Г.Тимофеевийн анх ялгаж, 1958 онд Ю.М.Арсеньев нарын ялгасан доод палеозойн габбро-гранодиорит-гранитын комплексийн Хазарын интрузив дэд комплекст хамааруулсан байна. Зураглалын ажлаар уг комплексийг 4-н фазад ялгаж үзсэн байдаг УГЗ-200 төслийн ажлаар энэ комплексийг хэд хэдэн бүрдэлд ялгаж зурагласан байна.

Уг бүрдэл нь кембри-ордовикийн Хараа группын хурдас, дунд ордовикийн хүрэн-өндөр формаацийн хурдсуудыг зүссэн харьцаа үүсгэх бөгөөд агуулагчаа роговикжуулсан, зарим хэсэгтээ эпидотжсон, хлоритжсон хэдэн арван метр өргөнтэй заагийн хувирлын бүс үүсгэх ба хожуу насны гүний бүрдлүүдээрээ зүсэгдсэн байдаг. үүсгэж байгаа массив, биетүүд нь өнөөгийн байдлаар голчлон зөв биш хэлбэртэй байх бөгөөд зарим хэсэгтээ тектоник хагарлын дагуу сунасан байдалтай ажиглагдаж байна.

Тектони: Төслийн талбай байрлах район нь Хойд Монголын атриат системийн Тариат-Сэлэнгийн структур-формацийн бүс, Монгол-Өвөр Байгалийн атриат

системийн Хойд Хэнтийн структур-формацийн бүсийн заагийг дамнан өнгөрсөн зүүн хойш чиглэлтэй Баянголын гүний хагарлын бүсээр хаяа нийлсэн байна. Районы нутаг дэвсгэрийн дийлэнх хэсэг нь Хойд Хэнтийн захын өргөгдлийн бүсэд ордог. Агуулахын талбай районы хэмжээнд тектоник структурын хөгжлийн түрүү каледоны /байгалийн/, каледоны, герцинийн, мезозойн тектоник магмын идэвхжилийн ба кайнозойн неотектоникийн гэсэн таван үе шат тусгалаа олсон гэж үзэж нөөцийн тайланд дэлэгрэнгүй дурьдсан байдаг.

2.5. Гадаргын ус

Ус зүйн муж: Хойт мөсөн далайн ай сав

Сав газар: Хараа-Ерөө гоолын сав газарт багтана. Гадаргын усны сүлжээ сайн хөгжсөн, байнгын урсгалтай гол, горхи олон учир ус зүйн хувьд сайн судлагдсан.

Хараа гол: Хэнтий нурууны баруун урд хажуугийн салбар уулсаас эх авах Баянгол нь Хараа голын эх юм. Хараа голын ус хурах талбай 14538 ам км, 310 км урт, дундаж уналт нэг километр 4 метр ба голын өргөн нь дээд хэсэгт (Мандал гол) 15-20 метр, дунд хэсэгтээ (Түхэл өртөөний хэсэгт) 20-30 м, адагтаа (Дархан хот) 30-45м өргөн байна.

2.6. Хөрсөн бүрхэвч

Энэ нутаг нь хөрс-газарзүйн мужлалаар Тал газар, хөндий хотгорын хөрс дэд бүсэд багтана. Гадаргын үнэмлэхүй өндөр 900-1000 м хүрнэ. Тус талбайд ердийн хар хүрэн ба нугат хүрэн хөрс зонхилно.

Дархан-Уул аймаг, Хонгор сумын нутагт хэрэгжих “Дархан Сэлэнгийн цахилгаан түгээх сүлжээ” ХК-ийн эзэмшил газар нь тэгшивтэр талд голын хөндий дагаж байрлана. Судалгааны талбайн хөрс нь Монгол орны хөрсний ангиллын дагуу уулын хээрийн хөрсний ангилалд багтах бөгөөд **Ердийн хар хүрэн ба нугын хар хүрэн, элсэнцэр механик** бүрэлдэхүүнтэй байна.

2.7. Ургамлын нөмрөг

Монгол орны нийт нутаг дэвсгэрийг ургамалжилтын 6 бүс, бүслүүрт ерөнхийлөн хуваадаг ба судалгааны талбай нь **Ойт хээрийн бүсэд** байрлаж байна. Харин ургамал газарзүйн тойргийн ангиллаар **Монгол дагуурын тойрогт** хамаарна.

Тусгай зөвшөөрлийн талбайд ургамлын ангиллаар уулын ойт хээр, ургамлын бүлгээр Уулын хээрийн нугын, **Хялгана-хиаг-алаг өвст бүлгэмдэл** зонхилно.

3. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгад зааснаар аливаа төслийг хэрэгжүүлэхдээ байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг (цаашид БОМТ гэх) байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүнд үндэслэн түүнийг гүйцэтгэсэн мэргэжлийн байгууллага үнэлгээний эрх бүхий аж ахуйн нэгж боловсруулан, улмаар төсөл хэрэгжүүлэгчтэй зөвшилцөн, ерөнхий үнэлгээг хийсэн байгууллагаар хянуулах, батлагдсаны дараа хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүргийг тухайн төсөл хэрэгжүүлэгч хүлээхээр заасан..

“Хотол даян” ХХК-ийн “Хуурай чулуултын ажлтны шороон орд” төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд төлөвлөсөн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, үр дагаврыг арилгах арга хэмжээ, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа, зарцуулах төсөв, баримтлах эрх зүйн баримт бичиг зэргийг тодорхойлон БОМТ боловсруулсны дагуу гүйцэтгэсэн.

Мөн Монгол улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” хуулийн 31.4 дэх заалт болон “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулийн 9.6, 9.7 дахь заалт, 2014 оны 01 дүгээр сарын 06-ны өдрийн Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянах, батлах, тайлагнах журам”, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт, мөн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн зэргийг удирдлага болгов. Бид төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллөөс зайлс хийх, урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгах бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжилтийг хангаж, явцад нь хяналт тавин ажиллах болно.

Уг төслийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулахдаа байгаль орчны тухай хуулиуд болон тэдгээртэй холбогдон гарсан дүрэм, журам, стандартуудын дагуу төслийн үйл ажиллагааны улмаас үүсэж болзошгүй болон голлох сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд авах арга хэмжээ, түүнд шаардагдах зардлыг тусгалаа. Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөг бүрэн хэрэгжүүлсэн нөхцөлд төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглах боломж бүрдэхээс гадна төслийн хэрэгжих чадварыг дээшлүүлж, эдийн засгийн үр ашиг нэмэгдэнэ.

4. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хүснэгт 5. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний биелэлт

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нийт зардал, төг	Биелэлт	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	9
1	Агаарын чанар Салхины хурд 10 м/с үед тээвэрлэлтийн замаас үүсэх тоосонцрын агууламж стандарт хэмжээнээс давж болзошгүй	Уурхайн дотоод замыг услах	Тоос босох гадаргуу	Мот/цаг	800 000	Замын усалгааг шаардлагатай үед хийж ажилласан	<ul style="list-style-type: none"> - Агаарын тухай хууль - Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль - MNS 4585:2016 - MNS 3384:82
Уурхайд ажиллаж байгаа машин техникийн кабин доторх агааржуулах төхөөрөмж, хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдал, хаалга, цонхны чигжээс, хамгаалалтын үзлэгийг тогтмол хийж, зөрчил илэрсэн тохиолдолд шуурхай арга хэмжээ авч бүхээгт тоос орохгүй болгох арга хэмжээ авч байх		Уурхайн бүх авто машинуудад	-	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Ажил эхлэхээс өмнө тогтмол техник хэрэгслүүдийг үзлэг оношилгоонд оруулж ажилласан.		
Мөн агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллийг тогтоох, бууруулахын тулд хяналт шинжилгээг тогтмол хэрэгжүүлнэ.		Уурхайн хэмжээнд	-	Хяналт шинжилгээний ажлын зардалд орсон	Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлж салхины хурд багатай үед олборлолт явуулсан.		
Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн дагуу уурхайд ашиглагдаж байгаа тоног төхөөрөмжүүдийнхээ төлбөрийг төлнө. Уулын ажилд хамрагдах тээврийн хэрэгслүүд байна.		Уулын ажилд хамрагдах тээврийн хэрэгслүүд байна.	-	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Уурхайд ашиглаж байгаа техник хэрэгслүүдийн агаарын бохирдлын төлбөр төлж ажилласан.		
	Нийт				800000		

2	Гадаргын ба газрын доорх усны нөөц	Сав газартай ус ашиглах гэрээгээ байгуулан төлбөрөө төлнө			Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Хараа-Ерөө голын сав газартай ус ашиглах зөвшөөрөл авч, гэрээ байгуулж, ус ашигласан төлбөр төлсөн.	Усны тухай хууль MNS 900:2005 MNS 4943:2015 MNS 5850:2008
		Ажилчдын хотхоны гадна 2 00-ын шинэчлэл, доторлох ажил	Үүний зардал 1000000			Жорлонгийн шинэчлэлийн ажил хийсэн	
		Хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн дагуу шинжилгээ хийлгэх	Зардал нь хяналт шинжилгээний зардалд орсон			-	
Нийт		1000000					
3	Газрын хэвлий болон Хөрсөн бүрхэвч	Газар эзэмших гэрээгээ сумын засаг даргатай байгуулах, төлбөрөө төлөх	Уурхайн хэмжээнд	-	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Газар ашигласны төлбөрийг төлсөн	MNS 5916:2008 MNS 5917:2008
		Засварын газраас өөр газарт тос масло асгарсан тохиолдолд асгарсан хэсгийг элс асгаж саармагжуулан бохирдсон хөрсийг авч хог хаягдал руу ачуулна.	Засварын талбай,	-	500000	Засварыг хатуу хучилттай газар хийсэн	MNS 5918:2008
Нийт		500000					
4	Ургамлан нөмрөг болон Амьтны аймаг	Ургамлын зүйлийн бүрдлийн судалгаа	Уурхайн зам, уурхайн хил хязгаар	-	Орчны хяналт шинжилгээний зардалд	-	Амьтны тухай хууль - Байгаль орчныг хамгаалах тухай MNS 5916:2008 MNS 5917:2008 MNS 5918:2008
		Гал түймрийн аюулаас хамгаалж гал унтраах багаж хэрэгслийг хотхонд байрлуулна.	Уурхайн хотхонд	-	500000	Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөөний зардлаар гүйцэтгэсэн	
Нийт		500000					
5	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах нийт зардал		2800000				

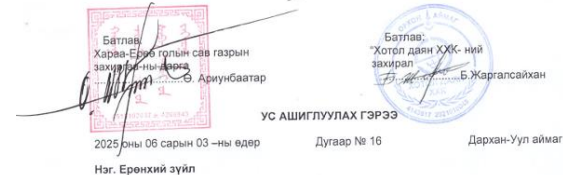
Ус ашиглах гэрээ, зөвшөөрөл

"ХОТОЛ ДАЯН" ХХК-д

Зөвшөөрөл олгох тухай

2025 оны 06 сарын 03 –ны өдөр Дугаар № 16 Дархан-Уул аймаг

Ус ашиглах гэрээ, зөвшөөрөл хүргүүлэх тухай

Монгол Улсын Усны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.4, 28.6 дахь заалт, 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэх заалт мөн Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Усны газрын 2025 оны 05 дугаар сарын 20-ний өдрийн Е-2505-000110 дугаар ус ашиглуулах дүгнэлт, танай компанийн 2025 оны 05 дугаар сарын 29-ний өдрийн 01/120 тоот хүсэлтийг тус тус үндэслэн "Хотол даян" ХХК-д ус ашиглуулах гэрээ байгуулан, зөвшөөрлийг хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт 5...хуудастай.

2025 оны 06 сарын 03 өдөр

Дугаар 88

Дархан

Монгол улсын "Усны тухай хууль"-ийн 28 дугаар зүйлийн 28.4, 28.6 дахь заалт, 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэх заалт, Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Усны газрын 2025 оны 05 дугаар сарын 20-ний өдрийн Е-2505-000110 тоот ус ашиглуулах дүгнэлт, "Хотол даян" ХХК-ийн 2025 оны 05 сарын 29-ний өдрийн 01/120 тоот ус ашиглуулах гэрээ байгуулж зөвшөөрөл гарлуулах тухай албан хүсэлтийг үндэслэн ТУШААХ нь:

- Хараа-Ерөө голын сав газарт Дархан-уул аймгийн Хонгор сумын "Хуурай чулуут" алтны шороон ордыг ил аргаар олборлон баяжуулах үйл ажиллагаа явуулж байгаа "Хотол даян" ХХК-д 2025 онд ашиг олох зориулалтаар ашиглах ус 576.0 м3/жил, ашигт малтмал олборлон баяжуулахад 58'104.0 м3/жил, зам талбайн тоосжилт дарахад 2580 м3/жил ногоон байгууламж нөхөн сэргээлт болон мод тарихад 950.0 м3/жил гадаргын усны нөөцөөс технологийн хэрэгцээнд авч ашиглахыг зөвшөөрсүгэй.
- "Усны тухай хууль"-ийн 28 дугаар зүйлийн 28.4, 28.6, 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д тус тус заасны дагуу ус ашиглах гэрээ байгуулан, энэ хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.5, 28 дугаар зүйлийн 28.7, 28.18, 29 дүгээр зүйлийн 29.1, 30 дугаар зүйлийн 30.1, 31 дүгээр зүйлийн 31.2 дахь заалт болон ус ашиглахад тавигдах шаардлага, эрх үүргийг мөрдөж ажиллах, "Улсын усны мэдээллийн сан" бүрдүүлэхтэй холбогдуулж ус ашиглалтын тайланг 2025 оны 12 дугаар сарын 10-ний өдрийн дотор Хараа-Ерөө голын сав газрын Захиргаанд ирүүлэн, гэрээг дүгнүүлэхийг "Хотол даян" ХХК-ийн захирал Б.Жаргалсайханд даалгасгай.
- Тушаалын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Дархан-уул аймаг Хонгор сумын засаг дарга, Байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч нэрт зөвлөсүгэй.

Хавсралт 4 хуудастай

Нэг. Ерөнхий зүйл

Монгол улсын "Усны тухай хууль"-ийн 28 дугаар зүйлийн 28.4, 28.6, 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д заасны дагуу Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг "Усны газар"-ын 2025 оны 05 дугаар сарын 20-ний өдрийн Е-2505-000110 дугаар ус ашиглуулах дүгнэлт, Хараа-Ерөө голын сав газрын захиргаанас олгосон 2025 оны 05 дугаар сарын 03-ний өдрийн А/33 тоот ус ашиглах зөвшөөрлийг үндэслэн:

Усны нөөц ашиглуулагчийг төлөөлж Хараа-Ерөө голын сав газрын захиргааны Газарзүй мэдээллийн систем, усны мэдээллийн дэд сан хариуцсан мэргэжилтэн Л.Насанзул, Ус ашиглагчийг төлөөлж Дархан-Уул аймаг Хонгор сумын нутагт орших Хуурай чулуутын алтны шороон ордыг ил аргаар олборлох МУ-022148 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй, 9011338017 тоот улсын бүртгэлийн, 5568005 тоот регистрийн дугаартай "Хотол даян" ХХК-ийн төслийн менежер З.Батбаяр нар ус ашиглах талаар тохиролцон энэхүү гэрээг 2025 оны 06 дугаар сарын 03-ны өдрөөс 2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл (1) жилийн хугацаатайгаар байгуулав. Усны газрын ус ашиглуулах дүгнэлтээр 108 хоног ажиллахаар тооцро гаргасан.

1.2. Гэрээг Монгол хэлээр 2% үйлдэж талуудад нэг нэг хувь хадгалагдах бөгөөд аль ч хувь нь хуулийн хүчинтэй баримт мөн.

1.3. Энэхүү гэрээнд тусгагдаагүй зүйлийг Монгол Улсын холбогдох шаардлагаар зохицуулна.

Хоёр. Гэрээний гол нөхцөл

2.1. Ус ашиглах зориулалт: Унд ахуй, Баяжуулах технологид болон, зам талбайн тоосжилт дарах, тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд усалганы хэрэгцээнд уурхайн цүүрлийн ус болон худгаас ашиглана. Уурхайд 32 хүн хоногт 2 ээлжээр 10 цаг 108 хоног ажиллана.

2.2. Нийт ашиглах усны хэмжээ: 197776.0 м³/жил

Унд ахуйд 190 хүн * 150 л/хүн = 4275.0 м³/жил
2025 онд 48.42 гектар элс олборлон баяжуулахаар төлөвлөсөн байна. Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлт 0.5 га талбайд хийгдэнэ. Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд 250 ш мод тарина.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2015 оны А/301 тоот тушвалаар баталсан "Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх, үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны хэрэглээний норм"-ын дагуу үйлдвэрлэлийн хэрэгжүүлэх усны хэмжээг тооцоход:

Техникийн хүчин чадлаар үйлдвэрлэл болон бусад үйл ажиллагаанд шаардагдах усны хэмжээг тооцвол:
48420.0 тонн * 4.0 * 1 удаа = 193680.0 м³ – Хүдэр элс баяжуулахад ашиглах усны хэмжээ
500 м² * 0.004 м³ * 100 удаа = 200.00 м³ – Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлтэд ашиглах усны хэмжээ
250 ширхэг * 0.03 м³ * 100 удаа = 750.00 м³ – Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модонд ашиглах усны хэмжээ.
12800 м² * 0.002 м³ * 100 удаа = 2560.00 м³ – Зам талбайн тоосжилт дарахад ашиглах усны хэмжээ
32 хүн * 0.15 м³ * 120 хоног = 576.00 м³ – Ашиг олох зориулалтаар ахуйн үйлдвэрлэл үйлчилгээнд ашиглах усны хэмжээ.

Ажилчдын жорлонгийн шинэчлэл:

5. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТ, ОРЧНЫ ТОХИЖОЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2025 онд уухайн өмнө нь үйл ажиллагаа явуулсан талбайд олборлолт явуулсан. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний дагуу олборлолт явуулж дууссан ашиглалтын талбайд 1.7 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн.

Хүснэгт 6. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний биелэлт

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7
1	Техникийн нөхөн сэргээлт	га	1.7 га	-	13000000		MNS 5914:2008 MNS 5918:2008 MNS 5918:2008 MNS 4919:2000 MNS 4920:2000
2	Биологийн нөхөн сэргээлт /Шимт хөрс хамгаалах, хадгалах ажил/	м ³	0.5	-	-		-
	Нийт				13000000		

Нөхөн сэргээлт хийсэн талбай:

6. БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Хотод Даян” ХХК нь 2025 онд ашиглалтын талбайн ойролцоо орон нутгаас заасан газарт уул уурхайн эвдрэлд орж нөхөн сэргээгдээгүй үлдсэн 1.3 га талбайн техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн. Мөн ногоон дархан 2032 хөтөлбөрийн хүрээнд Зулзагын голын нарсан ойг ойжуулах ажилд хамтран ажиллахаар 20 сая төгрөгөөр хамтарч ажилласан.

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Сумын нутаг дэвсгэрт орон нутгаас заасан чиглэлийн дагуу	Техникийн нөхөн сэргээлт	Заагдсан талбайд	1.3 га	-	8 000 000	Нөхөн сэргээлт хийгдсэн	Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль
2	Ногоон дархан 2032 хөтөлбөрийн хүрээнд Зулзагын голын нарсан ойг ойжуулах ажилд оролцоно.	Мод тарих	Заагдсан талбайд			20 000 000	Биелэлт	Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөн
	Нийт					28 000 000		

7. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төслийн эзэмшил талбай орчимд ямар нэгэн айлын өвөлжөө, хаваржаа байхгүй бөгөөд нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээ төлөвлөөгүй. Олгогдсон зөвшөөрлийн дагуу газраа ашиглаж байгаа.

8. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Төсөл хэрэгжүүлэгч барилгын ажил явуулах нөхцөлд ажлын явцад түүх дурсгалын болон соёлын өв болох зүйл илрээгүй болно. Цаашид үйл ажиллагааны явцад илэрсэн түүх, соёлын дурсгалт зүйл илэрсэн үед “Монгол Улсын Үндсэн хууль”-ийн I бүлгийн 7-р зүйлд “Монголын ард түмний түүх, соёлын дурсгалт зүйл, шинжлэх ухаан, оюуны өв төрийн хамгаалалтад байна” гэж заасны дагуу түүх, соёлын өвийг эрэн сурвалжлах, бүртгэх, судалж шинжлэх, зэрэглэл тогтоох, үнэлэх, хадгалж хамгаалах, сурталчлах, сэргээн засварлах, өвлүүлэн уламжлуулахтай холбоотой үүрэг хариуцлага мөрдөж ажиллах нь зүйтэй.

Соёлын ба үнэт өв зүйлсийг илрүүлж, тэр нь үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаанд эрсдэхээр байвал засаг даргаас энэ үйл ажиллагааг даруй зогсоохыг шаардах, бололцоотой бол эдгээр газруудыг аль болох зохистойгоор хамгаалахыг хуульд заасан байдаг. Боловсрол, Соёл, ШУ-ны Яамны тусгай зөвшөөрөлгүйгээр зөөж шилжүүлэх боломжгүй соёлын ба үнэт дурсгалын өвийг малтах, зөөх, эвдэхийг хуулиар хориглосон.

Төслийн талбайд төслийн үйл явцад ямар нэг түүх соёлын дурсгалын шинжтэй зүйл илрүүлсэн тохиолдолд Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 37.2-ийн дагуу холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд нэн даруй мэдэгдэх, боломжтой бол хамгаалах арга хэмжээ авах үүрэгтэй.

2025 оны ашиглалтын хугацаанд ашиглалтын талбайд түүх соёлын дурсгалт зүйл илрээгүй болно.

9. ОСОЛ, ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Манай байгууллага нь алтны шороон ордын үйл ажиллагааны явцад ямар нэгэн химийн бодис хэрэглэхгүй. Харин ажилчдын осол аваараас сэргийлж ХАБЭА-н сургалт зохион байгуулах, хувцас хэрэглэлээр хангах зэрэг ажилд холбогдох зардлуудыг гаргаж ажиллах болно.

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх,хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжилт	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Үйлдвэрийн аваар осол, саатал гэмтлээс шалтгаалан ажилчид бэртэж гэмтэх, хөдөлмөрийн чадвараа алдах эрсдэлтэй,	Хөдөлмөр эрхлэлтийн явцад гарч болзошгүй осол бэртэл, өвчлөлийн жагсаалт гаргаж түүнээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээнүүдийн зөвлөмжийг боловсруулж ажилчдын хүртээл болгох	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хүрээнд	-	-		Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэг, сургалтад хамруулан ажилласан	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын тухай хууль
2	Ажилчдын аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгч ажиллах	Ажлын өдөр эхлэх бүрт зааварчилгаа өгөх	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хүрээнд	-	-	-	ХАБЭА-н сургалт олгож ажилласан.	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын тухай хууль
3	Ажлын байран дээрх осол эрсдэлээс сэргийлж ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах	Ажилтнуудыг эрүүл мэндийн урьдчилсан болон хугацаат үзлэгт хамруулах	Компани	-	-		Хамруулсан	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын тухай хууль
4	Ажлын байран дээрх осол эрсдэлээс сэргийлж хөдөлмөр хамгааллын багаж хэрэгслээр		Тусгай зөвшөөрлийн талбайн	-	-	6100000	ХАБЭА-н багаж хэрэгслээр	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын тухай хууль

	хангах		хүрээнд					хууль	
5	Уурхайн эмнэлгийг шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах	Анхны түргэн тусламжийн эмээр хангах	багаж,	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хүрээнд	-	-	200000	Оны эхэнд хэрэгжүүлсэн	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын тухай хууль
	Нийт						6300 000		

Байгаль орчин, ХАБЭА-н сургалтад хамруулж буй зураг, ажлын хувцас худалдаж авсан баримт:

НХМаягт БМ-3

Сангийн сайдын 2017 оны 12 дугаар сарын 5-ны өдрийн 347 тоот тушаалын хавсралт

ЗАРЛАГЫН БАРИМТ № _____

Тасралтын үзэг
Хайгууллагын нэр: *Хотол даян*
Худалдан авагчийн нэр: *Хотол даян*

Регистрийн № *70674185* Регистрийн № *91743817*

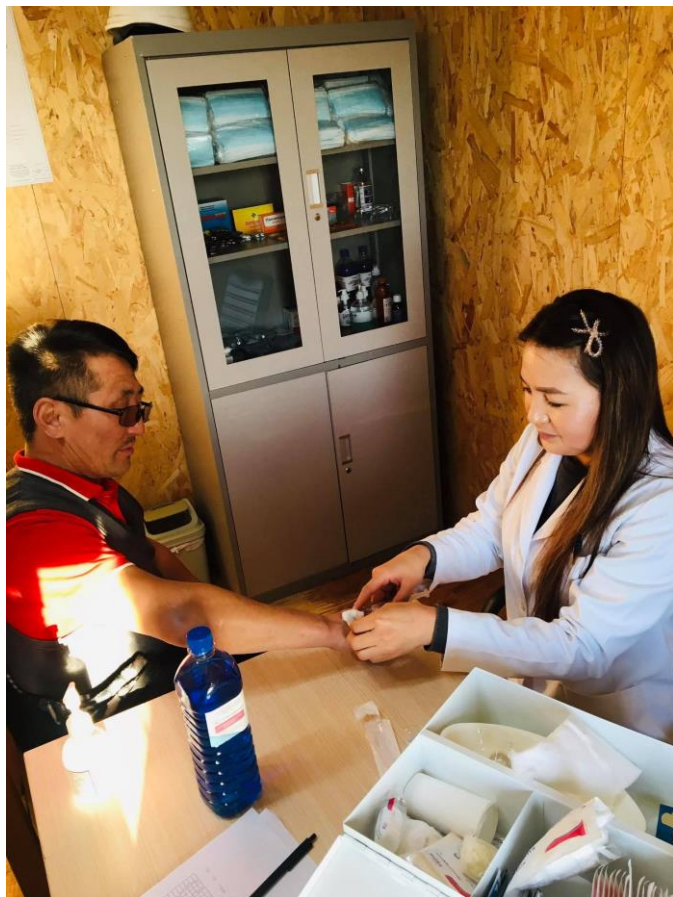
20... оны ... сарын ... өдөр (тээвэрлэгийн хаяг, албан тушаал, нэр)

№	Материалын үнэт зүйлийн нэр, зэрэг, дугаар	Код	Хэм-жих нэгж	Худалдах		
				Тоо	Нэгжийн үнэ	Нийт дүн
1	<i>Ажлын хувцас</i>			20	185.0	3700.0
2	<i>Ажлын хувцас</i>			20	120.0	2400.0
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						

Дүн *6100.0*

Тэмдэг: Хүлээн авагч *Хотол даян* харуулагч *Хотол даян*
Шалгасан нягтлан бодогч *Хотол даян*

Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд оруулсан:

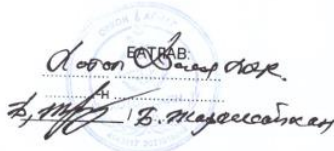
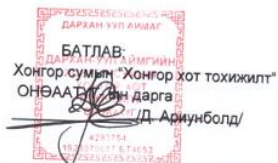
10. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

2025 онд манай байгууллага хог хаягдлын менежментийн хувьд дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэн ажилласан.

- Хог хаягдлыг бууруулах, ангилах, дахин ашиглах, зүй зохистой хаях дадал зуршлыг хэвшүүлсэн
- Хог хаягдлын гэрээ байгуулж ажилласан
- Хог хаягдлын төлбөрийг төлсөн
- Хог хаягдлыг ангилж цуглуулж, зайлуулах, устгах арга хэмжээг авч ажилласан.
- Хог хаягдлыг ил задгай, зориулалтын бус байгууламжид шатаагаагүй.
- Хог хаягдлыг хогийн сав болон тогтоосон цэгээс бусад газарт хаяхгүйгээр ажилласан.

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Биелэлт
1	Ахуйн хог хаягдал	Ахуйн хатуу хог хаягдлыг сумын ТҮК-тэй гэрээ байгуулан зөөвөрлөх	Хонгор сумын нэгдсэн хогийн цэгт хогоо ачуулах, тэмдэглэл хөтлөх	кг	-	-	Уурхайн дотоод зардалд орсон.	“Хонгор хот тохижилт” ОНӨААТҮГ-тай гэрээ байгуулсан
		Ахуйн хатуу хог хаягдлаа төрөлжүүлэн ялган ангилах хогийн савнуудыг худалдан авч хог хаягдлын төрлийг хогийн савны гадна бичиж байрлуулна.	Ажилчдын байрны гадна байршуулах	тоо	100 000	3	300 000	Хогийн савны тоог нэмэгдүүлсэн
		Хог хаягдал түр хадгалах талбайг нэвчилт явагдахааргүй, ирмэг хөвөө бүхий цементэн суурьтай болгон тохижуулах		Га	200 000	0.3	200 000	Хогийн түр цэгийг сайржуулсан
2	Үйлдвэрийн хог хаягдал	Уурхайд ашиглаж буй машинаас гарсан хаягдал тос, маслог зориулалтын цэгт хуримтлуулах, дугуй ламп гэх мэтийг дахивар авах газарт тушаана.	Уурхайд ашиглагдаж буй машин болон бусад зүйлс	тоо	300 000	-	300 000	Аюултай хог хаягдлыг тусад нь хураасан
Нийт								800 000

Хог хаягдлын гэрээ

АЖ АХУЙН НЭГЖ, БАЙГУУЛЛАГЫН ХОГ ХАЯГДЛЫГ ТЭЭВЭРЛЭХ ГЭРЭЭ

2025 оны ..... сарын ..... ны өдөр № ..... Хонгор сум

Энэхүү гэрээг нэг талаас хуулийн этгээдийн 279902 улсын бүртгэлийн дугаар 4293754 регистрийн дугаартай Дархан- Уул аймаг Хонгор сум “Хонгор Хот Тохижилт” ОНӨААТҮГ (цаашид үйлчлэгч) тал гэх түүнийг төлөөлж Хог хаягдлын үйлчилгээний зохион байгуулагч Гансүх овогтой Нарантуяа нөгөө талаас хуулийн этгээдийн..... улсын бүртгэлийн дугаар ..... регистрийн дугаартай ..... түүнийг төлөөлж Албан тушаалтай..... овогтой ..... (цаашид “Үйлчлүүлэгч”) тал гэх нар Монгол Улсын Хог хаягдлын тухай хууль, Хот байгуулалтын тухай хууль, холбогдох бусад хууль тогтоомж дүрэм журмыг удирдлага болгон дараах нөхцөлүүдийг харилцан тохиролцож байгуулав.

Нэг: Гэрээний ерөнхий нөхцөл

- 1.1. Дархан-Уул аймаг Хонгор сумын “Хонгор хот тохижилт” ОНӨААТҮГ нь Энгийн хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, булж устгах тусгай зөвшөөрөлтэйгээр үйл ажиллагааны үндсэн чиглэл, хог хаягдлыг тухай хуулийн хүрээнд захиалагч .....н өдөр тутмын ахуйн хог хаягдлыг хувиарын дагуу татан зайлуулах
- 1.2. Захиалагч тал хогоо тээвэрлүүлэхээр дуудлага өгсөн тохиолдолд “Хонгор хот тохижилт” ОНӨААТҮГ зориулалтын тээврийн хэрэгслээр захиалагчийн хог хаягдлыг татан зайлуулах.
- 1.3. Гэрээг 3 жилийн хугацаатай байгуулж сунгалт хийх , нэмэлт өөрчлөлт оруулах зарчмаар хэрэгжүүлэх ба хоёр тал тус бүр нэг хувийг хадгална.

Хоёр: Үйлчлүүлэгчийн эрх, үүрэг.

- 2.1. Хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, булж устгах эрх бүхий “Хонгор Хот Тохижилт” ОНӨААТҮГ-тай хог тээврийн үйлчилгээний гэрээ байгуулах;
- 2.2. Шаардлага хангасан хогийн савтай байх, хог хаягдлыг ачих нөхцөл боломжоор хангасан байх
- 2.3. Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тогтоосон хугацаанд Хонгор сумын “Хонгор Хот Тохижилт” ОНӨААТҮГ-ын Хаан банкны 5054187159 тоот дансанд төлөх.
- 2.4. Нийтийг хамарсан цэвэрлэгээ, зохион байгуулалттай үйл ажиллагаанд

- хариуцлагатайгаар оролцох;
- 2.5. Байгууллагын орчны 50м дахь нийтийн эдэлбэр газрын хог хаягдал, цас, мөс, хог ургамлыг цэвэрлэх, аюулгүй байдлыг хангах
- 2.6. Өдөр тутмын ахуйн хог хаягдлаас гадна Барилга барих, буулгах, засварлах гэх мэт .... үйл ажиллагаанаас гарах хог хаягдлыг “Хонгор Хот Тохижилт” ОНӨААТҮГ-д захиалга өгч дуудлагаар үйлчлүүлж, үйлчилгээний хураамжийг төлөх;
- 2.7. Хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж сурах
- 2.8. Хог хаягдлын үйлчилгээний ажилтан алба хаагчдын тавьсан шаардлага хүсэлтийг биелүүлж хүндэтгэлтэй харьцах, дэмжих

3. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хог хаягдалтай холбоотой дараах үйл ажиллагааг хориглоно:

- 3.1. Хог хаягдлыг дэд бүтцийн шугам хоолойд хаях;
- 3.2. Нийтийн эдэлбэр газар, ногоон бүс, үерийн далан сувагт хог хаягдал хаях;
- 3.3. Хог хаягдлыг ил задгай шатаах;
- 3.4. Хог хаягдлыг хогийн сав болон тогтоосон цэгээс бусад газарт хаях;

Дөрөв : Үйлчлэгч талыг эрх, үүрэг.

- 4.1. Хог, хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, төвлөрсөн цэгт буулж устгах ажлыг зохион байгуулах
- 4.2. Гэрээ болон бусад хууль тогтоомжийн дагуу хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, төвлөрсөн хогийн цэгт хаях, булж устгах үйлчилгээ үзүүлсний хураамж авч хуулийн дагуу сумын төрийн санд төвлөрүүлэх
- 4.3. Хууль тогтоомж, гэрээний үүргийн биелэлтийн талаар үйлчлүүлэгчид шаардлага тавих,
- 4.4. Хогоо татан зайлуулах захиалга хүлээж авснаас ажлын 2-5 хоногт багтаан үйлчлүүлэгчийн хог хаягдлыг татан зайлуулах
- 4.5. Сумын ИТХ-ын 2023 оны 04сарын 17 өдрийн 17-р тогтоолын хавсралтын үнэ тарифыг мөрдөнө. Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг /тогтмол жилээр, тогтмол сараар, рейсээр , мкуб-аар / ангилал, төрөл, хугацаа, зайнаас/ хамааруулан тогтоодог

Тав: Хариуцлага.

- 4.1. Монгол Улсын Хог хаягдлын тухай хуулийн 43 дугаар зүйлийг зөрчсөн иргэн, айл өрх, ААН-ийг хог хаягдлын тухай хууль болон зөрчлийн тухай хуулийн дагуу хариуцлага тооно.

11. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Орчны хяналт шинжилгээний ажлыг хэрэгжүүлэхдээ төсөл хэрэгжүүлэгчийн байгаль орчны асуудал хариуцсан ажилтан хээрийн хэмжилт дээжлэлийг хийх ба үр дүнг тайлагнахдаа Монгол улсын холбогдох мөрдөж харьцуулах , итгэмжлэгдсэн лабораториудад шинжилгээ хийлгэх, эрх бүхий субьектээр дүгнэлт гаргуулах хэлбэрээр ажиллаа.

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Агаар	Уурхайн шимт хөрсний овоолго, ахуйн бохир усны хаягдал орчимд, хотхон, уурхайн зам	8-р сард	4 цэгт 1 удаа	100000	400000	Агаар орчны бохирдол агаар дахь тоосны агууламж, NO ₂ , SO ₂ CO - ын агууламж, Хүнд металл тодорхойлох, Агаар орчны бохирдол агаар дахь цацраг, дуу чимээ, агаарын харьцангуй чийгшил	MNS 4585:2016 MNS 6063:2010 MNS 6768:2019 MNS 3113:1981 MNS 5885:2008 Агаарын тухай хууль Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хууль
2.	Хөрс	Уурхайн шимт хөрсний овоолго, ахуйн бохир усны хаягдал орчимд, хотхон, засварын талбай	8-р сард	4 цэгт 1 удаа	Хөрсний ерөнхий хими Хөрсний механик бүрэлдэхүүн, Хөрсний хүнд металл шинжилгээний үнэ 75.0 мян.төг Инженер геофизи хөрсний төв лаборатори	200000	Хөрсний агрохими, нийт азот, хөдөлгөөнт фосфор, солилцох кали, карбонат, Хүнд металл(Cr, Pb, Cd, Ni, Zn), бактери	MNS 5850 : 2029 MNS 3298 : 1991 MNS 5546 : 2005 MNS 3985 – 1987 MNS 2305 - 95
3.	Ус	Унд ахуйн ус, цэвэр бохирын нуур	8-р сард	3 цэгт 1 удаа	Бүрэн шинжилгээний үнэ 140000 төг	400000	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ, бактериологийн шинжилгээ	MNS /ISO/ 5667-11:2000 MNS 6148:2010 MNS 4943:2015 MNS 900:2005 Усны тухай хууль
Боловсруулах зардал						500 000		
Нийт						1500 000		

12. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв мян.төг	Хэрэгжүүлэх хуваарь		Хэрэгжилт
			2025 он		
			4-7 сар	8-11 сар	
1	Байгаль хамгаалах ажлын төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх	БОМТ-ний нийт зардлаар	+	+	Ашиглалтын явцад БОМТ баримталж хэрэгжүүлэн ажилласан
2	Нийт ажилчдад байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг хамгаалах талаар болон ХАБЭА-н сургалтад хамруулах	100.0	+		Ажилчдад сургалт олгосон
3	Гал унтраах хэрэгслээр ажлын байрыг хангах арга хэмжээг авах	1295.0	+		Гал унтраах хэрэгслээр хангасан
4	Ажлын байр, зам талбайд ХАБЭА-ны ба замын хөдөлгөөний дүрмийн тэмдэг, дохио, санамжуудыг хийж тавих	200.0	+		Уул уурхайн ашиглалтын явцад хэрэгжүүлсэн.
	Нийт			1595.0	

Галын аюулгүй байдлын багаж хэрэгслийн худалдан авалтын баримт

НХМаягт БМ-3

Сангийн сайдын 2017 оны 12 дугаар сарын
5-ны өдрийн 347 тоот тушаалын хавсралт

ЗАРЛАГЫН БАРИМТ №

Материалын үнэ өсөлдөр "Хотол даян"
(байгууллагын нэр) (худалдан авагчийн нэр)

Регистрийн № **7067185**

Регистрийн № **4143817**

20 **07** оны **05** сарын **05** өдөр

(тээвэрлэгчийн хаяг, албан тушаал, нэр)

№	Материалын үнэт зүйлийн нэр, зэрэг, дугаар	Код	Хэм-жих нэгж	Худалдах		
				Тоо	Нэгжийн үнэ	Нийт дүн
1	<i>Хурз</i>		<i>ш</i>	<i>5</i>	<i>18.0</i>	<i>90.0</i>
2	<i>Хурз</i>		<i>ш</i>	<i>5</i>	<i>25.0</i>	<i>125.0</i>
3	<i>Хурз</i>		<i>ш</i>	<i>4</i>	<i>17.0</i>	<i>68.0</i>
4	<i>Хурз хар</i>		<i>ш</i>	<i>10</i>	<i>45.0</i>	<i>450.0</i>
5	<i>Хурз</i>		<i>ш</i>	<i>10</i>	<i>5.0</i>	<i>50.0</i>
6	<i>Хурз хар</i>		<i>ш</i>	<i>4</i>	<i>128.0</i>	<i>512.0</i>
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						

1295.0

Тэмдэг
Хүлээн авагч
Шалгасан нягтлан бодогч

1. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

№	БОМТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан /ажилтан	Зохион байгуулах газар	Биелэлт
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Сумын иргэдийн төлөөлөл, ЗДТГ-ын холбогдох мэргэжилтнүүд	Уурхайн үйл ажиллагаатай сум орон нутгийн иргэд, ЗДТГ-ын мэргэжилтэн, холбогдох мэргэжилтнүүдийг газар дээр нь танилцуулна.	Талбай дээрх мэдээлэл олголт	9-р сард	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд	Компанийн байгаль орчны ажилтан, Уурхайн дарга болон компанийн захирал зохион байгуулна.	-	Орон нутгаас шалгалт ирэхэд уурхайн үйл ажиллагааг танилцуулсан
2		Менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг боловсруулан Аймгийн байгаль орчны албанд хүргүүлнэ.	Тайлан, нөхөн сэргээлтийн акт	11 сарын 1-нд багтаан			-	Аймгийн байгаль орчны газарт хүргүүлсэн
3		Нөхөн сэргээлтийг танилцуулж улсын комисст хүлээлгэн өгөх.	Хэмжилт, зураг	10-р сараас 12-р сарын 1-нд багтаан			-	Комисст 11 сард танилцуулсан.
	Нийт	Дотоод үйл ажиллагааны зардалд орсон.						

Хүснэгт 7. 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нэгдсэн хүснэгт

Д.д	Зардлын утга	Нийт зардал, мян.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний ажлын зардал	2800.0
2	Нөхөн сэргээлт/шимт хөрс хамгаалах/	13000.0
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ болон тэр бум мод ажлын зардал	28000.0
4	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	6300.0
5	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	800.0
6	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
7	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	1500.0
9	Удирдлага зохион байгуулалтын ажлын зардал	1595.0
10	2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө хэрэгжүүлсэн нийт зардлын дүн	53995.0

Бид 2025 оны үйл ажиллагааны туршид хэрэгжүүлж ажилласан байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээнд нийт **53.99** сая төгрөг зарцуулан байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх ажлуудыг холбогдох арга, аргачлал, стандартын дагуу гүйцэтгэлээ.

Хавсралт 1. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ

Хууль зүйн сайдын 2016 оны
А/204 дүгээр тушаалаар батлан.

МОНГОЛ УЛС
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ
000202216

2019.06.04 <i>/ Бүртгэсэн он, сар, өдөр /</i>	2011029329 <i>/ Хувийн хэргийн дугаар /</i>	
	4143817 <i>/ Регистрийн дугаар /</i>	
Хотол даян <i>/ Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр /</i>	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани	
Дүрэм <i>/ Үүссэн байгуулах баримт бичиг /</i>		
Шийдвэр <i>/ шийдвэрийн нэр /</i>	1 <i>/ дугаар /</i>	2019.06.03 <i>/ он, сар, өдөр /</i>
7912 4719 5629 5510 4610 9312 09900 46100 49230 <i>/ Код /</i>	Аялал жуулчлал Хүнс барааны худалдаа Зогсийн газар Зочид буудал Гадаад худалдаа Спортын клубын үйл ажиллагаа Уул уурхайн чиглэлээр зөвөлгөө өгөх уул уурхайн тоног тохөөрөмжийн худалдаа Хуурай замаар хийгдэх ачаа тээвэр, хүнд машин механизмын түрээс <i>/ Үйл ажиллагааны чиглэл /</i>	
Хугацаагүй <i>/ хугацаа /</i>	1 <i>/ гишүүдийн тоо /</i>	1,000.00 <i>/ хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /</i>
Орхон, Баян-Өндөр, 2-р баг, Оюут, 12, -р байр 24 тоог, Утас1: 94824044, Утас2: 86828444, Факс: <i>/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /</i>		
ОРХОН АЙМАГ ДАХЬ УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ХЭЛТЭС <i>/ Бүртгэсэн байгууллагын нэр /</i> УЛСЫН БҮРТГЭЛ тэмдэгт М.ЦОГТБААТАР гарын үсэг		
<i>/ Гэрчилгээ өгөх өлгөсөн /</i> 2021 он 03 сар 09 өдөр		

Хавсралт 2. Тусгай зөвшөөрөл

АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАР

АШИГТ МАЛТМАЛ АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ

ЗӨВШӨӨРӨЛ

Дугаар *MV-022145*

Ашигт малтмалын тухай хуулийн 26 дугаар зүйлийг үндэслэн

_____ *Дархан-Уул* _____ аймаг /хот/-ийн

_____ *Хонгор* _____ сум /дүүрэг/-ын

_____ *Хуурай чулуут* _____ нэртэй газарт орших

_____ *117.81* _____ гектар талбай бүхий уурхайн талбайд

хуульд заасан нөхцөл, шаардлагын дагуу ашигт малтмал ашиглахыг

зөвшөөрч улсын бүртгэлийн _____ *9011338017* _____ тоот гэрчилгээтэй

_____ *“Эгэмжинг” ХХК* _____ -д

энэхүү тусгай зөвшөөрлийг _____ *2052.07.08* _____ дуустал

хугацаагаар олгов.

Тусгай зөвшөөрөл хавсралтгүй бол хүчингүй.

ГЕОЛОГИ, УУЛУУРХАЙН
КАДАСТРЫН ХЭЛТСИЙН
ДАРГА

Д.БАТМАГНАЙ

2022 оны 7 дугаар сарын 8 ны өдөр
Улаанбаатар хот

0000631

**ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ
2 ДУГААР ХАВСРАЛТ**

MV-022145

Тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээгүй бол хүчингүй.

Дэс дугаар	Тусгай зөвшөөрөлд орох өөрчлөлтийн үндэслэл	Хүчин төгөлдөр талбайн хэмжээ /га/	Хасагдах талбайн хэмжээ /га/	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн солбицлууд, огноо, гарын үсэг, тэмдэг		
				#	Уртраг	Өргөрөг
001-NM	<ul style="list-style-type: none"> Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг анх олгосон 2022.07.08 	117.81 Га	0 Га	1	106° 35' 13.22"	49° 13' 19.42"
				2	106° 35' 13.22"	49° 13' 4.5"
				3	106° 34' 48.65"	49° 13' 4.5"
				4	106° 34' 48.65"	49° 12' 53.92"
				5	106° 34' 36.51"	49° 12' 53.93"
				6	106° 34' 17.34"	49° 13' 6.36"
				7	106° 34' 15.89"	49° 13' 7.32"
				8	106° 34' 3.32"	49° 13' 11.34"
				9	106° 33' 55.27"	49° 13' 13.91"
				10	106° 33' 55.27"	49° 13' 25"
				11	106° 35' 1"	49° 13' 25"
				12	106° 35' 1"	49° 13' 28.88"
				13	106° 35' 32.53"	49° 13' 31.71"
				14	106° 35' 32.53"	49° 13' 27.16"
				15	106° 35' 21.1"	49° 13' 22.4"
				16	106° 35' 21.21"	49° 13' 22"
				17	106° 35' 21.32"	49° 13' 21.59"
				18	106° 35' 13.22"	49° 13' 19.42"

2022.07.08
М.Мягмарсүрэн
УТГА
107043

Хавсралт 3. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчид өөрчлөлт орсон тухай

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ АГЕНТЛАГ

**АШИГТ МАЛТМАЛ,
ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАР**

Засгийн газрын XII байрны баруун жигүүр,
4 дүгээр хороо, Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот, 15170
Утас: 26 36 28, Факс: (976-11) 31 03 70,
Цахим шуудан: info@mрrаm.gov.mn,
Цахим хуудас: mрrаm.gov.mn

2025.04.17 № 10/1825

танай _____ -ны № _____ -т

Шийдвэрийн дагуу мэдэгдэл
хүргүүлэх тухай

“ХОТОЛ ДАЯН”
ХХК-д

“Эгэмайнинг” ХХК-ийн Дархан-Уул аймгийн Хонгор сумын нутаг дахь Хөндий | Хуурай чулуут нэртэй 117.81 гектар талбай бүхий MV-022145 тоот тусгай зөвшөөрлийг шилжүүлэх өргөдлийг TR-009473 дугаарт бүртгэн хянаж үзээд Ашигт малтмалын тухай хуулийн 49 дүгээр зүйлийн 49.3 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн Кадастрын хэлтсийн даргын 2025 оны 04 дугаар сарын 17 ны өдрийн 251 дугаар шийдвэрээр (тусгай зөвшөөрлөөр олгогдсон талбайн булангийн цэгүүд хэвээр) танай компанид шилжүүлснийг бүртгэж, тусгай зөвшөөрлийн хавсралтад тэмдэглэгээ хийснийг мэдэгдье.

КАДАСТРЫН ХЭЛТСИЙН
ДАРГА М.ЭНХТУЛГА

1525403161